

HIPOTÉZIS

(Tudományos elbeszélés)

((Tojás alakzatban!))

BALÁZS ATTILA

M'Bonga város közelében történt — nem messze attól a helytől, ahol egykor egy feldühödött hím gorilla magával ragadta és megerőszakolta Isak Dinesen (alias Karen Blixen) arra utazó dán írónőt, nem kis diplomáciai feszültséget teremtve —, hogy egy majom felmászott az útszéli fára, és fertelmes csúfságával a vízhold asszonyokat rémíszigetette. Hiába dobálták követ, kiabáltak rá, mutattak neki banánt, a majom nem tágtott. A furcsa eset napról napra: hétfőről keddre, keddről szerdára, megismétlődött, sőt utóbb már egész farka állat csüngött a fán az asszonyok után rikácsolva, utánozva szellemi vezérük trágár gesztusait. A helyzet csakhamar tarthatatlanná vált: még a nagy, sáros folyó is — a majmok példáján felbuzdulva — obszcenitásokat locsogott a vízébe gázoló nők fülébe, úgy nyaldosta csokoládészín lábukat, pedig már nem is volt mai gyerek: láthatott már egyet s mást. Szúzi combokat, feszes, gömbölyű hasakat, majd az örömmámorok elmúltával kiszívott, üres tasakként csattogó-csüngő melleket, síró gyermekeket; tanúja lehetett a krokodilok esztelen pusztításának* a divathóbort érdekében, valamint a FAO (Food and Agricultural Organization of the United Nations) szüntelenül kudarcba fulladó, meg-megújuló kísérleteinek, hogy némelyest enyhítse az éhséget a világ ezen nagy csücskében, ahol sosem is volt különösebb szükség étvágygerjesztőre.

Item.

Elszabadult a majompokol, s az újságok tudósítása szerint is e sajnálatos és zavarba ejtő jelenség — alig egy hónap leforgása alatt — kezdett baljóslatú pandemikus méreteket ölteni. Nem lehetett immár biztonságban tőlük se nő, se férfi. A krónika szerint az agresszív bestiák még egy gyanútlan férfi vándort is arra készítettek, hogy szégyen a futás, de hasznos alapon mentse a menthetőt. E nemes igyekezet köz-

* A kölcsönösség szellemében

ben a külföldön jogi tanulmányokat végző atyafinak leesett a karórája, amit a majmok prédaképp tüstént felvittek a baobabfa (*Adansonia digitata*) legtetéjére. Ott még maga az IDŐ türelmével és bizalmával is visszaélve rázogatták, hallgatták ketyegését, majd amikor az — mind ezt elunva — megállt, könyörtelenül lerándították, és bevágták a folyóba. Oly messzire hajították, hogy sosem kerül vissza gazdájához.

Valódi rubintos svájci óra volt, felbecsülhetetlen értékű — még a dátumokat is mutatta, és muzsikálni tudott!

Az esetnek ugyan akadt egy szemtanúja, de annak, sajnos, a nyomozó szervek nem sok hasznát vehették. Az illető karbiddal „horgászott” épp valamivel lejjebb, amikor egy utolsót muzsikálva elröppent a feje felett a svájci idő. Kóros szenvedélyének és tucatnyi éhes gyermekének köszönhetően ennek az embernek hiányzott kilenc ujj, de megvolt még mindkét csuklója. Bár tisztában lehetett a reá leselkedő veszéllyel, nem tudott ellenállni a kísértésnek: vízbe vetette magát a DARWIL nyomában, tévedhetetlenül egy, a majmok szentelenkedésének koreográfiáját ámulattal figyelő, csontpikkelyes csúszómászó ástító torkába. Vörös örvénylés támadt, aztán csak kis, koncentrikus körök maradtak, majd azok is elsimultak. A krokodil bosszújának néma tanúja, a nagy, narancssárga afrikai Napkorong némán csúszott a láthatár alá. Jól tudta, hogy az áldozat nem hagyott maga után jelentős életművet, emléke döbbenetes gyorsasággal lúgozódik ki majd a család emlékezetéből. A parton árválkodó, lyukas vödörre meg ugys rábukkan majd valaki, nagyot köp a karbidra — és folyik az élet tovább.

A fokozatosan beállt sötétségben fülrepszott bömblött Karen Blixen oroszlánja, aztán — kissé ideges cinizmussal — felröhögött valahol Hemingway hiénája.

A legidősebb busa majom agyából szikraként pattant ki a gondolat, hogy talán tüzet kellene gyújtani, de rögtön el is nyomta az álom. Álmában egy elől nyitott, kényelmetlen szekrénykében üldögélt. Azt az elől nyitott részt valójában rács fedte, s emberek tarka sokasága vonult fel előtte. Ezeknek az embereknek kókusztej színűk volt, s amikor a nagy, busa majom felriadt, ráébredt, hogy nem álmodik.

Az ország uralkodója — a gyarmatosítók visszavonulása után — Nelson M'Bonga uralkodó elnök volt. M'Bonga melleleg elefántcsont császárkoronát viselt, és némelyest törte az angolt. (Nagyapja David Livingstone skót misszionárius, felfedező fegyverhordozója volt a volt-volt időkben — hűségesen szolgálta a skót angolt.) ((Az egyik keserű vicc abban rejlik, hogy M'Bonga elnök még a mai nap is M'Bonga ország teljhatalmú és döntő, intellektuális causeur császári adminisztratív személye, M'Bonga Köztársaság Royal Színházának minden idők legsikeresebb Hamletje, az épülő vasút Úttörő élcsapatának Datolyakoszorús Acélmozdonya, az alakuló futballcsapat tiszteletbeli balszélője — a halálraítéltek esetleges megkegyelmezője stb. M'Bonga=M'Bonga. Fekete császármorzsa datolyalisztból.))))))))))

Nos, Nelson M'Bonga mégsem rossz államférfi — némi kétkedésre hajlamos jelleme ellenére. Egészen jól egyezteteti a hagyományokat a kor követelményeivel: példának okáért az időt az idővel: az amerikai dzsesszt, mondjuk, a tamtamok messze dömbölő, telegrafikus ritmusával. Nelson M'Bonga mindent megtesz népéért.

Hogy más példát ne említsünk, amint hallott az ország majmainak deviáns viselkedéséről, rögtön a szexuális szimbólumokká könnyen kiáltható, fekete bőrű, izmos vízholdó asszonyainak a védelmére sietett: beült kissé kimustrált luxus Renault-jába, amelyet még De Gaulle tábornoktól kapott, és végighajtatott látszólag sivár földjén, melynek azonban minden rögében titokban vagy kevésbé titokban: ezernyi érdekszál találkozott. M'Bonga meg sem állta a digitális majomkenyér-fáig. Gépkocsijában tartózkodott a BBC riportere, egy Leonard Turner nevezetű illető riporteri magnójával, valamint Nuili Ulunga egészségügyi miniszter, a híres Ulunga sámán fia, a m'bongai klinika igazgatója, aki akkoriban vette át — ünnepélyes keretek közt — a Schweitzer Albertről elnevezett díjat a lepra gyógyítása terén elért kimagasló eredményeiért. Egyébként csakúgy, mint Mestere, Ulunga is kitűnő orgonaművész volt, Afrika talajából sarjadt Bach-interprettor, aki egy víziló bendőjének felhasználásával olyan orgonát készített a m'bongai evangélikus templomban, hogy az még az állatok királyának bögsét, öblös bömbölését is túlharsogta. Nuili Ulunga világnézetileg és vallásilag kissé eklektikus édesanyja erre az orgonára volt a legbüszkébb fia összes művei közül. [Magát a korszerű orvostudományt ez a becsület és szeretetreméltó asszonyosság mellesleg nem tartotta többet érőnek egy lyukas vödörnél. Némileg joggal, ugyanis — csakúgy mint Nelson M'Bongát — őt is *sclerosis multiplex* gyötörte. Ezelőtt a multiplex előtt pedig megtorpant a tudomány. Szobormerevvé dermedt, akárcsak az antilop, amikor gepárdot lát. Ezen az egyébként bátor asszonyon — aki valaha jómaga is vízholdóként kezdte azokban a békebeli időkben, amikor a majmok még nem maszturbáltak bele a cipekedő nők vizébe —, ezen a kafferbivaly erősségű természet gyermekén is megállíthatatlanul erőt vett a terjeszkedő civilizáció rút reszketése, kettős látása. Szóban forgó év szomorú havában, április huszonharmadikán, míg szülőföldjén hatalmas esők söpörtek végig, partalanná duzzasztva, helyenként kiöntésre kényszerítve a nagy, sáros folyót, tért örök nyugovóra, hunyta le fáradt szemét mindörökre a francia fővárosnak az orléans-i szűzről elnevezett kórházában. Örök *égalité*. Nuili Ulunganak Mestere, Albert Schweitzer táviratban nyilvánította ki részvétét. A Mesternek egy pillanatra eszébe jutottak azok az éjszakákba nyúló viták, amelyeket a megboldogulttal folytatott régen az orvostudomány hatékonyságáról, míg kabóca szólt a fán, köröttük pedig nagyvadak settenkedtek. Pár másodpercre ismét érezte a jól ismert, fémes keserűséget a torkában, aztán teljes erejéből belerúgott egy kavicsba. Úgy ment tovább: határozott léptekkel, céltudatos, tudós emberhez és jó zenész-

hez illően. Duili Ulunga pedig kedden a m'bongai evangélikus templomban tiszteletet adott anyja emlékére. Bach valamelyik komor művét játszotta ragtime stílusban. Szinkópája ezúttal nem sikerült a legfényesebben, de ez a fájdalomnak tudható be.**]

Most — míg egy-egy kátyúban fel-felbőgött az imperialista masina — mint színes, széles vásznú film, bontakozott ki Nuili Ulunga előtt szülőföldjének kietlen szépsége. Az afrikai felföld fölé torlóddó, súlytalan, bodor-ősz felhők az örök nyárban édesanyjára emlékeztették. Anyja mosolyogva lépdelt a felhők felett, lágy orgonaszóban, és egy kis csehszlovák gyártmányú műanyag kanna rózsáján keresztül éltető nedvet permetezett a puszkaporszáraz táj cserepes ajkára. Már nem neheztelt Ulungára, csak ment, és permetezett némán. Ulunga öt percig az ő mamájára gondolt. Aztán kizökkent.

Amarrább békésen legelésző zebákat látott. Észrevette, hogy némán cigarettázva Leonard „Bignose” (hatalmas orrának köszönhetően barátai így csúfolták) Turner is a zebákat bámulja a Joseph Mallord William vásznára kíváncsozó tájban. Apropos: valójában járt-e TURNER Afrikában?

Bignose Marlborót szívott. Kicsit hörögve szedte a plein airt.

A forró levegő örvénylő kavargásában — sajátos érzéksalódként — a zebák csikjai elgörbültek vad vitustáncukban. Ulunga meg mert volna esküdni rá, hogy az egyik patáson valamiféle ötjegyű számot lát, de nem merete szóvá tenni. Gondolta, majd megkérdi az állatvédelmieket, amikor visszatérnek a fővárosba.

Így bolyongtak, utaztak sokáig.

Hát egyszer csak mit látnak? Gyorsan befékeztek.

Kissé távolabb egy gutaütéses strucc igyekezett szomját oltani.

A majmok súlya alatt valósággal megdőlt a baobab. Fülsiketítő rikácsolással — pontosan délben — épp kényeret osztottak. Volt ott mindenféle, a cerkóftól a páviánig. A londoni állatkertben mániákus depresszióban szenvedő, nagy busa főnök helyébe egy élénk színű hím mandrill lépett volt. Ez rögtön csendre intette a tülekedőket, amint megpillantotta a jövevényeket. Kissé előrébb jött az egyik ágon, ott megállt, és kérdőn nézett az emberekre. Mellé egy félszemű csimpánz zárkózott fel.

M'Bonga kiszállt az autóból, és méltóságteljes kíváncsisággal elindult a fa felé. Azonban ő sem lépte át a bizalmas távolság határát: a birkózás, a vigasztalás és a gyámolítás zónáját. Megállt, összevonta szemöldökét, így néztek farkasszemet.

Az élénk színű mandrill lustán megvakarta a feje búbját. Ulunga észrevette, hogy önkéntelenül Leonard Turner is hasonló mozdulatot tesz, a söfőr pedig úgy döntött, inkább kicseréli az egyik kereket. A BBC profi riportere azonban nemcsak a fejét vakarászta. Hála lélek-

** Erre a betétre egyszer majd még visszatérünk — valahol!

jelenetének, sikerült szalagra vennie a következő villámgyors párbeszédet Nelson M'Bonga és egészségügyi miniszter közt (a LBC archívumából!):

M'BONGA: Majomköztársaság?

ULUNGA: Hm...

M'BONGA: Az a csimpánz mintha beteg lenne.

ULUNGA: Lehet, hogy valami vírusa van.

M'BONGA: És azok ott távolabb?

ULUNGA: Basznak. Egyesek meg a f...-ukat mutogatják.

(A pontozás a derék angol újságíró puritán neveltetésére való tekintettel!)

M'Bonga erre a duplacsövűjét emelte.

ULUNGA: Majmokra vadászni nem egy dicső tett.

M'Bonga hosszan célzott, majd leengedte fegyverét.

— Igazad van — mondta. — **LŐJUNK INKÁBB AZ ÁLLATOK KIRÁLYÁRA!**

Ezzel bevágta magát az autójába. A sofőrnek alig sikerült felszerelnie a kereket. Hazafelé Nuili Ulunga hosszan elmélázott: miért van az, hogy a legszemtelenebb és legkitartóbb magamutogatást az ember-szabású majmok művelik? A kérdést bejegyezte noteszébe.

Múltak a hónapok. A londoni állatkert nagy, bús majmát időközben — egy tucat celofánba pakolt, rózsaszín emberhalacszkáért — elcserélte a belgrádi állatkerttel; hátha jól tesz neki egy kis levegőváltás. A világ megint haladt egypár lépést előre, de a M'Bonga környéki erdők majmainak minden klasszikus értéket megbecstelenítő, minden szép szóra feneket fordító, pandemikus, agresszív promiszkuitása, nemre és korosztályra való tekintetnélkülisége nem csillapodott, sőt! Mint már jeleztük: nem haladhatott el békében alattuk senki. Egyszóval gyalázatos volt! Igazi dzsungel. A majmok emberemlékezet és majomemlékezet óta nem tapasztalt módon hajszolták túl testiségüket, hogy jobbat ne mondjunk. Démoni izgágaságuk csimborasszóján értelmetlenül makogva élveztek le minden élvezhetőt, úgyhogy rövidesen undok majomragacs fedtek be mindent, még a gyönyörű rajzolatú trópusi lepkék is odaragadtak a lekonyuló virágokhoz, a szorgosan gyűjtögető méhecskék pedig emberi táplálkozásra teljesen alkalmatlan majommézet habartak kaptáraikban. Istentelen paráznaságuk mocskában fetrengve a majmok még az elefánt fülét is célba vették. A madarak szárnya összeragadt, úgy zuhantak alá, az értékes bundájú állatok prémje teljesen tönkrement még Karen Blixen dán írónő Nuili Ulunga édesanyjához hasonló, drága emlékét is majomondó fenyegette. **TOBBÉ NEM LEHETETT GOND-TALANUL GYÜMÖLCSÖT SZAKÍTANI NELSON M'BONGA EGY-KORI ÉDENKERTJÉBEN. MÉG A NAP IZZÓ KORONGJÁT IS MAJOMGECI RAGASZTOTTA A HORIZONTHOZ. EGYEDÜL A KÍGYÓK ÉLVEZTÉK A HELYZETET? DE ÓKET NEM KÉRDEZTE SENKI.**

M'Bonga érezte, hogy valamit tennie kell. Nosza, ki is ötlelte. Előkerített egy ósdi, még az angol—búr háborúból visszamaradt, kézi meghajtású fejdgépet, s azonnali hatállyal elrendelte, netalán fogdosnák össze hálóval hetente kétszer a saját fertőjükbé süppedt, hosszú végtagú, erősen barázdált agyú, csúfokodó állatokat, kapcsolnák rá a gépre, s akkor azok — imígyen megkönnyebbülve — ártalmatlanokká lennének a környezetükre nézve. A kontrollált pollúció terve eleinte nagy ellenállást váltott ki a majmokban, utóbb azonban már saját maguktól álltak sorba, faragatlanul ordítózva, egymást lökődve, mindenki önmagát helyezte, nyomta előtérbe. Ugyanakkor az eljárás csak növelte ki-elégíthetetlen szexuális étvágyukat — akárha szatírport szippantottak volna. Úgy nyomakodtak mechanikus szeretőjükhöz. Őket nézve: még az embernek is megjött a kedve. Egy kis tréfához.

Nelson M'Bonga országának problémái nem maradhattak titkon. Még a „világmindenségünk” körül keringő műbolygók is lázas tevékenységet észleltek Afrika ezen mágikus háromszögében. Így került az ügy dr. Loudscrew-Goodman asztalára. Róla annyit, azok számára, akik nem ismerik, hogy dr. Robert Loudscrew-Goodman — azonkívül, hogy kiváló majmológus — ellentmondásos jelenünkben a szexuális deviációk és a mesterséges megtermékenyítés egyik legnagyobb szakértője, a genfi Spermabank igazgatója, ragyogó kriminológus, szűkebb szakterülete a szemfényvesztés leleplezése. Ha rögtön meghalna, már akkor is nagy hálával tartozna neki az emberiség, akárcsak az Alberteknek — Einsteinig és a viszonylagosságon túlmenően... Albert Schweitzer eme príme barátja, akivel egy kicsit ugyan összerúgta a port valamilyen téma körül, de ez nem vet homályt örökké tartó barátságukra, jómaga is Schweitzer-díjas, szóval dr. Loudscrew-Goodman — a természet patikájának tévedhetetlen ismerője — kiemelkedő ösztönével érezte, ha Nuiili Ulunga édesapja még élne, biztos talált volna valamiféle gyógyírt erre a dühöngő majomkórra. Ha mást nem, valamiféle olcsó, dömpingként gyártható kaucsukotont.

Múltak a hónapok. Dr. Loudscrew-Goodman időnként idegesen a DARWIL-ra pillantott. (A csapongó olvasó megsegítéséül: itt nem a híres Charles Darwinra kellene asszociálni. Figyeljünk inkább a sors iróniájára! Eszerint tény az, hogy még a régi gyarmatosító időkben — a köztársaság előtt — M'Bonga városát, mely mintegy kilencszázezer főt számlál manapság — DARWILLE-nek hívták és csupán kétszázötven főnyi, főképp holland származású kétes egzisztencia, illetve gyanús sajtkereskedő lézengett benne, talán azért, mert az ottani éghajlat rendkívüli módon kedvez a sajt gyors érésének. De amit nyerünk a réven, azt elveszítjük a vámon! Mindenesetre az idő szemmel láthatóan accelerálódott M'Bonga felett. Egy tapasztalt órás szakkifejezésével: akárha félrecsúszott volna az anker.) Dr. Loudscrew-Goodman is összevonta szemöldökét. A csíkos, 01-234 jelzésű dossziében lapozgatva látta csak,

milyen kemény fába vágta fejszét. A dosszién a doktor kézírásával ez a cím állt: A MAJMKOK MIMETIKUS NEMISÉGÉNEK ÉS A MESTERSÉGESEN KELTETT POTENCIAZAVAROKNAK TANULSÁGOS ASPEKTUSAIRÓL. Ugyanis ez volt dr. Loudscrew-Goodman doktori disszertációjának a címe. Mindenkinek egy kissé véges az emlékezete.

Így egy kicsit megpróbálta feleleveníteni azt, amit valamikor mondott erre a témára. A szöveg tartalmát sajnos már nehezen fogta fel, annál nagyobb sajnálattal állapította meg, mennyire eklektikus volt a stílusa ifjabb korában. FOGTA FEL. Nosza: ceruzát ragadott és mindezt átírta, hexameterbe, aztán váteszi meglegeedettséggel dőlt hanyatt pneumatikus székében. Dr. Robert Loudscrew-Goodman azon az éjszakán — mint a természet és a költészet praktikájának egyedülálló beavatottja — oly édesdeden aludt, hogy még a nyála is kicsordult, néha-néha nagyot horkantva.

Nem, ő nem kért segítséget „oldalról”. A tiltott majomexport sötét vonatkozásaira és a saját szűkös állattartási lehetőségeire gondolva: majmot sem; pedig valamikor, láthattuk, majomkísérletekkel kezdte. Vérébeli, szerény tudós emberhez méltóan csupán egy fiolányi eredeti majomondót óhajtott — szaporodásbiológiai és etikai szempontokból — a M'Bonga környéki áthatolhatatlan, sűrű rengetegből.

És aztán — a tudományos kérdéssel szembesülve — szájában kezdett megkéservedni a halasszendvics és a pálpusztaihoz hasonló sajt, pedig mindkettőt nagyon szerette. Megházasodó — két gyermek atyja! —, elváló, tehát ezt a kérdést is adekvát megoldó, hosszú, okos és tartalmas élete során még nem találkozott ilyesmivel. Költői kifejezéssel élve: szinte nem hitt a szemének. Már időtlen idők óta ült a fiola előtt zúgóhavazó fejjel, teljesen lerendetlenedve, szokásától eltérően. Előtte Pandora szelencéje. Inge nyaka zsíros lett, hátára ragadt az inghát, így hát, úgy hát, mindenképp majdhogynem megoldhatatlan kérdésnek bizonyult — homo homini, anno domini:

- a) YES
- b) NO

(A helyes válasz megint csak bekeretezendő!)

Nehéz volt kauzális összefüggést találni.

Telt, múlt. Az idő röpült, a világ rohant. Új háborúk ütöttek ki, apokaliptikus inflációk söpörtek végig, a majmok tomboltak — ezeregy sajnó kérdés. A majmok szadisztikus viselkedése, populációs robbanása csakugyan egy fantasztikus Majombolygóval fenyegetett. Taroltak, akár a sáskák. Megállapíthatatlan majomizálódás indult meg ahelyett, hogy az ember jó és hasznos példát mutatva az élen járt volna. Néha egy-egy derék államférfi, jobb sorsra érdemes vezér felkapaszkodott a csillárra, onnét szórta makogó szitkait a világra. A világ pedig? Nos, a világ szeme doktor Loudscrew-Goodmannen csüngött esdekelve. Maga a doktor is érezte a reá nehezedő pszichikai nyomást. Hiába dörzsölte vörösrre a szemét, a komor képeket nem tudta elhessegetni. Halántéka

lűktetett. *Talán valamiféle kisugárzás érte az állatokat?* — villant át elfáradt agyán. — *Netalán emellett túl sok afrodisziákum jut a szervezetükbe a majomkenyérrel és a kikirikivajjal? Vagy netalántán a görög mitológia éledt újjá Afrika őserdeiben, s annak éhetetlen szatíriai ingerlik lepkeszárnyporaikkal és érzéki muzsikájukkal az állatokat?* Loudscrew-Goodman összeborzadt. Szakavatott kriminológusként, bár nem annyira, mint Mehring, valamelyest a háború elméletéhez is értett. Jól tudta, hogy a penismutogatás lélektani mozzanatát — sajnos mindig — az ágyúkészítés gyakorlata követi. Végigfutott a hideg a hátán. Érezte, hólyagja majd szét pattan a rengeteg Coca-Colától. Kiment az udvarra. Pontosabban az udvart helyettesítő pálmás erkélyre, mert a véceajtó még tegnap éjszaka beszorult. Az egyik cserépbe belecsobogva nézett farkasszemet a teliholddal.

A telihold e kitűnő férfiút búr származású édesanyjának kerek arcára, valamint angol édesapjának kerekded fülére emlékeztette. Nem, ő nem akart most annyira belemerülni ebbe a témába, mint egykor Nuili Ulunga. Kissé nimfomániás anyjának kedves arca mégis átragyogott a selymes holdfényen, és megérintette fiúi szívét. Dr. Loudscrew-Goodman gyerek volt, amikor elkerült Afrikából, a fekete kontinens azonban ott lapult a szíve alatt, agyának kérgét birizgálta, a földmogyoró és kávé elpusztított ültetvényei felett átlengő éjszakai szellő. A kísérteties világosság — akárcsak valami diszkóban — a tamtamok ritmusára lűktetett. Ébenkarok fonódtak a nyaka köré, ebonitcombok szorították a derekát. Kisvártatva jóleső, ismert rángás indult el valahol mélyen benne, akárcsak az Albert-tó vagy a tenger, illetve anyja ölének hullámozása. Nem bírta tovább visszatartani. Csupán annyi ideje jutott még, hogy egy gyors mozdulattal maga elé tartsa a fiolát, aztán egy rövid időre megszűnt létezni körülötte minden. Valahonnan a kellemetlen emlékek birodalmából ordított rá rég elagott édesapja:

— YOU FUCKIN' BASTARD!!!***

Valahol oroszlán bömbölt, aztán megszólalt a strucckakas. Új munkanapra ébredt az afrikai fennsík.

Dr. Loudscrew-Goodman — a megrögzött komparativista — elgondolkodva tanulmányozta maga előtt a két fiolát. Szemre, szagra nem észlelt lényeges különbséget. Mindkettőben — elnézést a degutativitásért! — meglehetősen undorító, nyálkás-ragacsos folyadék lapult konoikul. Néma egymásmellettségben. Őrzik ősi titkukat!

Dr. Goodman tudta, hogy egy valódi tudósnak nem szabad a vélt és valós akadályok előtt visszahőkölnie. Bármi van: UGRANI KELL! De merre?

Igen, nem szabad megengedni, hogy az erdőből ne lássuk a fát!

Dr. Loudscrew erős mikroszkópot kerített és gyorsan elkülönített

*** Miért nem térsz nyugovóra, kisfiam?

egy-egy kis spermiumot, majd kiragadta őket közegükből: az asztalon lévő hamutartóba helyezte őket. Az ondócskák célnahangon sikítottak, kézzel-lábbal tiltakoztak a szokatlan eljárás ellen. Azonban alig telt el húsz perc, megnyugodni látszottak új, perszónifikált mikrovilágukban — kíváncsian tanulmányozni kezdték környezetüket. Mindketten érezték: meglehetősen távol lehetnek eredeti céljuktól. Kérdőn pillantottak egymásra. Mintha csak ezt kérdezték volna:

— Most hol vagyunk: Svájcban vagy Hollandiában?

a) YES

b) NO

(a helyes válasz mindenképp bekeretezendő!)

C É L

?

.....
1 : 1

=

1

Dr. Loudscrew-Goodmannek és az igazságnak tartozunk azzal, hogy elmondjuk: erős ösztöneire hallgatva: A MAJOMONDÓCSKA SOKKAL KITARTÓBBNAK BIZONYULT A CÉLÉRT VALÓ KÜZDELEMBEN. (Ezt a doktor matematikai számításokkal is igazolta, itt azonban kissé hosszadalmas lenne számításait számításainkkal ellenőrizni! Elég az hozzá:) A majomondócska, ez a kis geci minden alkalmat megragadott a szökésre. Egyszerűen nem fért a bőrébe. Amint az emberondócska például lehajolt, hogy elolvassa a hamutartó aljába nyom-

tatott, láthatatlan szöveget, nem boldogulván vele, mert a latintudás nem öröklődik, annak ellenére, hogy egykor földünk legerősebb civilizációjának nyelve volt, tehát: amint az emberondócska vizsgálódva leguggolt, emez szemfényvesztő, villámgyors majomügyességgel rögtön a hátán termelt, onnét pedig a tálca peremén, ahonnét a szabadság csupán egyetlen lépés a semmibe. A derék doktornak alig sikerült visszapöccintenie.

Hodie mihi, cras tibi.

A capite foetet piscis.

Ad hoc.

A LABORBAN TILOS A DOHÁNYZÁS!

Ennek ellenére Goodman ki tudja, hanyadik cigarettájára gyújtott. Rossz szokásához híven a gyufaszálat visszatette a dobozba, de mivel előzőleg elfelejtette elfújni, az egész skatulya lángra lobbant. Dr. Loudscrew felordított, a majomondócska pedig dőlt a kacagástól.

Ilyen volt — talán genetikai szerkezetének köszönhetően — ez a majomondócska: értette a tréfát, de vad volt és pallérozatlan, a természet faragatlan gyermeke. Bölcs a maga kódrendszerében, könyörtelenül destruktív mások kódrendszerével szemben; mindebből Goodman sejtette, hogy nem sok jó derülne ki ebből, ha egy szép napon ez a majomondócska például megtanulna írni. Dr. Loudscrew-Goodman az írástudók roppant felelősségérzetével tüstént megpróbálta elterelni a majomondócska figyelmét az írás szent műveletéről. Nosza, gyorsan szerkesztett is egy miniatűr, terápiás pingpongasztalt, két picinyke ütőt, hálót, szóval minden úgy nézett ki, mint az igazi. Behelyezte a hamutálcába, majd elégedetten dörzsölte össze a tenyerét. Kezdődhetett a nagy mérkőzés! 0 : 0. Dr. Loudscrew tárgyilagos akart lenni, mégis csalódást érzett, amikor látta, hogy az emberondócska milyen ügyetlenül tartja a raketet, milyen tehetetlen a majomondócska top speenjeivel szemben. A majomondócska elsőprő győzelmet aratott: ellenfelét kismaccsban hagyta, majd cincogó üdviválgással a magasba hajtotta ütőjét. Szemmel láthatóan nagy volt az öröme.

Az emberondócska parabolái nem sikerültek.

A PARABOLÁK ÁLTALÁBAN ROSSZUL SIKERÜLNEK — firkantotta a majmok mimetikus nemiségének, vagyis hát az erről szóló tanulmány margójára dr. Loudscrew-Goodman. Kedvetlen volt, már csak azért is, mert rádöbrent, hogy egykor tündöklőnek vélt doktori diszsertációjának fele abszolút hülyeség, a másik felét pedig egyáltalán nem is érti. Legszívesebben áthúzta volna az egészet.

Szerda, október 15-én: Röpi az idő — jegyezte be noteszébe dr. Goodman. Odakinn, a sugárúton már sárgulnak a levelek, itt az ősz, hiába... Goodman annyit kísérletet akart végrehajtani, s oly keveset sikerült, hogy ezen jómaga is megdöbrent. A nyáron tengeren volt két hétig, Dubrovnikban, s az ondócskáknak még csak lapot sem küldött. Rühellt írni. Azzal írt pár sort fiatal asszisztensdjének, hogy mi-

ilyen jó lenne, ha vele lenne, miegymás, bla, bla, bla, de az ondócskát elmulasztotta megemlíteni. Valahol megnyugtatta az a gondolat, hogy majd csak elpingpongozgatnak valahogy, míg ő meg nem jön. Aztán meg jött az amsterdami értekezlet, az is elhúzódott pár napig. Később váratlan megfázás, kis híján tüdőgyulladás ütötte ki a nyeregből hosszabb időre. Így nem lehet dolgozni — sóhajtott fel keserűen. Az ondócskák kérészetét nem lehet — semmilyen mesterséges háttással — a végtelenségig nyújtani.

Az amúgy is kissé mulya emberondócska teljes letargiába süppedt, sajnos, a majomondócska is. Már nem érdekelte a győzelem. Súlyos depresszió lett úrrá rajta. Néha csapott egyet a farkával, ilyen szűk skálára redukálódtak mozdulatai. Talán az édesanyjára gondolt, talán Afrikára gondolt, talán nem gondolt — semmire sem! Nincs műszer, mellyel ez pontosan kimutatható. Dr. Loudscrew-Goodman lelkiismeretfurdalás gyötörte, miért nem vitte le — szép asszisztensnőjével együtt — az ondócskákat is a tengerre. Biztos jót tett volna nekik a levegőváltás. Négyesben jobban elszórakoztak volna. Sajnos, az igazsághoz tartozik, hogy dr. Loudscrew-Goodman egy kis új kalandra vágyott, ezért nem vitte magával hűséges Helgáját Dubrovnikba. Aztán meg nem jött be a dolog. Sikerült ugyan fognia egy angol nőt, az azonban rögtön harmadnap úgy leégett a strandon, hogy naphosszat csak sírángozott. Állandóan fáj a gyomra, tánc közben — mert olyan trampli volt — minduntalan a doktor lábára taposott, amit becsületes, derék Goodmanünk szívből utált. Dr. Loudscrew-Goodmant ez a nő nagyanyjára emlékeztette maradéktalan testi és szellemi ügytelenségében. Mindketten csütörtököt mondtak már az első éjszakán. Csakugyan nem volt egy perspektivikus kapcsolat.

Helga pedig otthon maradt. És mivel Helga is ember, valószínűleg megfélekedett egy kicsit az ő ondócskáiról, nem kezelte őket kellőképp, az esti mesék elmaradtak, s íme a következmény! Dr. Loudscrew-Goodmant aggasztotta az emberondócska lerobbant állapota. Úgy nézett ki őszintén szólva, mint aki a tüdővész csíráját hordozza magában. Biztosan felerősödött volna egy kicsit valamiféle tengerparti edzőtáborban, rögvest jobban viselte volna el a sors csapásait, talán ismét kikristályosodott volna előtte a cél: egy távoli méh diadalkapuja. Felgyülemlett volna benne ismét a küldetés energiája, s akkor folytatni lehetett volna, volna, ha volna... Talán még a majomondócskát is sikerült volna megvernie asztaliteniszben! (Hisz titkon tárgyilagos derék doktorunk úgyszint a saját fajtájának vagy akárminek szurkolt. A maga nemében a maga nemének.)

— Helga, mit tettél! — kiabálta. — Hiszen még vizet sem adtál nekik!

A csinos asszisztensnő elpirulva sütötte le a szemét. Goodman érezte, hogy ebben a pillanatban nem jó pedagógus. Gyengéden átkarolta Helga szeplős hattúnyakát, s míg a nő tarkóján lapuló arany pihékkal ját-

szadozott, a vízve táján érezte: a hosszú, forró nyár után: az ő kis ondócskái számára is beköszöntött az ősz.

Szerda (egy hét múlva): Peregnek a napok. Dr. Loudscrew egy kis libikókát szerkesztett, behelyezte az ondócskák üvegházába, de azok már nem voltak játékra kaphatók. AZ EGÉSZ VILÁGNAK — KIVÉVE TALÁN A RÉGI MAJMOKAT — ELMENT A KEDVE A JÁ-TÉKTŐL — jegyezte le. Egyébként épp a napokban olyan információk birtokába jutott, melyek szerint M'Bonga országában a majomhevedség átmenetileg csillapodni látszott. Egyebek közt tudomásul vette, hogy Nuili Ulunga valamiféle furcsa betegség áldozata lett. Többen írták, hogy elviselhetetlen magányában Ulunga egy nőstény csimpánzt vett magához, azzal foglalkozott életének utolsó szakaszában. Olyannyira megszerette ezt az állatot, hogy kitartó módszerességgel sikerült neki egyszerűbb műveletek elvégzésére betanítania: így a majom például kávét főzött cukor nélkül, reggel ébresztette, és kinyitogatta az ablakokat, bekapcsolta a rádiót, élénk figyelemmel követte a világ eseményeit, s már-már a politikához is kezdett konyítani. Egyedül a mangós kalács tésztaja nem akart sehogysem megkenni neki, amiért gyakran valóságos krokodilkönnyeket hullajtott. Az akarat mindenesetre megvolt benne, ám egy szép napon Ulunga köhögni kezdett, miközben megállíthatatlan fogyásnak indult. Szeme fényre megtört, legvégül egész testét sebek fedték be. Életét nem lehetett megmenteni. Egészen biztos, hogy nem a lepra egyik szokatlan formájáról volt szó. De akkor meg micsodáról?

Amikor az ondócskák végre nagy nehezen felkapaszkodtak a libikókára, az érzékeny mérleg nem billent semerre sem. A DOLGOK FAJSÚLYUKAT VESZÍTETTÉK — következettett villámgyorsan a doktor. Elérkezettnek látta visszahelyezni az ondócskákat a fiolákba, míg nem késő. Most még visszaszokhatnak valahogy — gondolta Loudscrew-Goodman.

Kísérleti asztalánál szunnyadt el aznap éjszaka. Már hajnalodott, amikor arra ébredt, hogy az inkubátorral együtt lelökte a hamutálcát. Dr. Loudscrew-Goodman valahogy nagyon súlyosnak érezte deresedő fejét, míg az asztal alatt az ondócskák után kutatott, a szőnyegminták közt, váltig szólongatva őket:

— Q!

— Q!!!

Álmában az imént furcsa kép tárult lelki szemei elé: az ondócskák hatalmas mutánsokká nőttek, s akárcsak az Apokalipszis lovasai, retőtől talpig fegyverzetben — a világot fenyegetve! — száguldottak az égbolton. Furcsa és megmagyarázhatatlan jelenés volt ez, dr. Goodman összeborzadt. Joggal, mert a következő pillanatban rémisztő sikolyt hallott:

— fífff fífff fífff!!!!!!! !!!!!!!

Megfoghatatlan árny suhant el az ablak előtt. Egy másodperc alatt.

Jézusom, már megint levetette magát valaki a tömbház tetejéről! — villant át dr. Loudscrew agyán a gondolat. Aztán: tán csak nem Helga?! ENNYIRE A SZÍVÉRE VETTE VOLNA A SZIDÁST?

Gyorsan az ablakhoz sietett, és lenézett. Iszonyú ficamban fiatal nő teste hevert odalenn a kövezeten. Derék doktorunk hármásával vette a lépcsőket lefelé. Szerencsére nem Helga volt az. Egy ismeretlen, kopasz férfi női parókával. Goodmannek nagy kő esett le a szívéről. Sosem látta az illetőt, mi több: ezt a parókát sem. Annyit rögtön megállapított, hogy rendkívül drága parókáról van szó, s megfigyelését közölte az időközben befutó rendőröknek, akik közül az egyik könnyes szemmel épp a plasztikus gesztenyefa tövében rókázott.

— Eldobta magától az életet — jegyezte meg csendesen dr. Goodman. — Akár egy lyukas fityinget.

— Látják — folytatta kisvártatva —, az ember olyan, mint a madár. A levegőben röpül fényes eszméi után, s amikor csalogás éri, szárnyszegetten zuhan alá. Mert az élet csak egy tűnő árny...

— Zengő tombolás — folytatta a rendőr, száját megtörölve.

Hallgattak egy sort. Dr. Loudscrew-Goodman törte meg a csendet:

— Takarják le, nehogy megfázzon, ha bizonyos részei még élnek. Bár úgy látom, totál exitus.

A rendőrök bólintottak, hogy úgy tesznek.

Ezután gyorsan peregtek az események tovább:

Odafenn, ezermesteri műhelyében, laborjában és rendelőjében dr. Loudscrew-Goodman — az élet ingatagságán töprengve — megkereste az ondócskákat, majd — valószínűleg még mindig a szörnyű eset hatása alatt! — olyasmit csinált, amit életében soha. Szórakozottságában tévesen címkézte a fiolákat. Nem vette észre. Őszintén szólva: nem azt a fiolát helyezte a táskájába, hogy betétkönyvével elvigye a Sperma-bankba, amelyiket szándékozta. Fatális hiba! A nem szándékozottat viszont rendelői hűtőszekrényébe tette egy kis Helgának szóló cédulácskával: SZERETLEK! DOLGOZZ, EBÉDRE VÁRLAK! Abban a pillanatban így is gondolta.

Nos, tudni kell, hogy a szerdát követő csütörtök a mesterséges megtermékenyítés napja dr. Loudscrew műhelyében. Ilyenkor sorakoznak fel a meddő női páciensek, akik valójában nem is oly meddők, hogy dr. Loudscrew-Goodman áldásában részesüljenek. Volt egy kis csalafintaság mindig is ebben a dologban! Bár a Tudomány Szerény Szolgája lovagi címet viselte doktorunk, titokban egy kicsit szerette multiplikálni saját magát. Gyakran önmagát adagolta ismeretlen apa címen. Hogy Helga tudott-e az ügyről, vagy sem, nem világos. Elég az hozzá, hogy azon a reggelen egyikük sem gondolt a tévedés harmadik lehetőségére. Helga az adott időpontban most is megjelent a rendelőben. Elmosolyodott a cédula láttán, majd ő is kissé szórakozottan: levetkőzött. Rutinos mozdulatokkal megtöltötte és felcsatolta derekára a műpenist,

öt perc után bekövetkező orgazmusra állította, aztán beszólitotta az első páciens. Csinos kis barna nő lépett be. Helga némelyest megkönnyebbült, hiszen az igazságnak tartozunk azzal, hogy ő sem nagyon szerette — a rutinmunka ellenére — a deformált, lötytyedt testeket. Tehát nagy munkakedvvel indult az az emlékezetes nap. Fél percen belül a kis barna nő is meztelenül állt az asztal előtt. Helga óvatos mozdulattal a hegyes kis csecsbimbók után nyúlt, kétségbevonhatatlan szaktudással megkereste a páciens ajkát, úgy fektette a pamlagra. A reggeli félhomályban a két nő teste egymásnak feszült. A csütörtöki napfény felsóhajtva siklott végig Helga izmos, harmonikusan mozgó hátán.

Ennyi az egész. Aki dolgozik, téved is. Egyes feltételezések szerint így terjedt át az AIDS az egyik kontinensről a másikra. Legalábbis — ponttól pontig — ez a terjedés egyik rekonstruálható modellje. Mint pusztá történet: áll is meg nem is. Mindenesetre tanulságos. A többi már a tudomány emberfeletti erőfeszítéseinek kérdése.

(Ezzel egyelőre: VÉGE)****

**** Még egy tojásdad alakú, érthetetlen történetnek.

